

EĞİTİM SİSTEMİ MÜFREDAT İLE YENİDEN FORMATLANIYOR!

Müfredat tartışmaları uzun zamandan bu yana sürmektedir. Başta Cumhurbaşkanı olmak üzere Hükümet, MEB, eğitim ve bilim alanı ile ilişkili bütün kurum ve kuruluşlar ile bürokrasi olmak üzere hemen her kesim suçlu olarak müfredatı görmektedir. Eğitimin bugün geldiği yer itibarı ile ortaya çıkan olumsuz sonuçlarından ve sorunlarından büyük oranda müfredat sorumlu tutulmaktadır. Bir bakıma yaşanan başarısızlıkların kaynağı olarak müfredat gösterilmektedir. Bugün suçlu olarak on yıl önce değiştirilen müfredatı görme, gösterme ve ilan etme gelinen süreçte eğitim alanında yaşanan başarısızlığın bir göstergesidir.

Cumhurbaşkanı 4 yıl önce bu yasa tartışılırken 'amaçlarının dindar nesiller yetiştirmektir' diye açıklamıştı. Cuma günü kamuoyuna taslak olarak sunulan müfredatın 4+4+4'lük sistemin ve Cumhurbaşkanının açıklamalarının devamı olduğunu söyleyebiliriz. Müfredatta yer alan değişikliklerin bu saptamamızı güçlendiren bilgiler barındırdığını saptadığımız bulgulardan anlıyoruz.4 yıl önce eğitim sistemine ve çocuklara yönelik başlatılan format atma işlemi müfredat ile sürüyor. Eğitim sistemi verili düzenin ideolojik ve stratejik alanlarının başında gelmektedir. Müfredat ise eğitim sisteminin stratejik yönelimlerinde ilk sırada yer almaktadır.

Geleceğin toplum tahayyülü eğitim sistemi üzerinden kurulur. Eğitim sisteminin müfredatının içinde yer alan kazanımlar, semboller, simgeler, beceriler, değerler, imgeler, öğeler, motifler ve örüntüler ile modeller ise bireyi şekillendirir ve yönlendirir. Bu nedenle müfredata atfedilen önem çok büyüktür. Bu analizi yapmadan müfredat değişikliklerini popülist aktüel yönleri ile almak bizi yanlış algılara götürür. Yanlış yapmanın yolu geçmiş ile bugün, bugün ile gelecek arasında diyalektik bağlamı kurmaktan geçmektedir. Müfredat; toplumsal ve kültürel yaşamda, insanlar arası iletişimde ve ilişkilerde, eğitim kurumlarında, bütünleşme, çatışma ve dengelemede meydana gelen değişimleri içermelidir.

Ayrıca değişikliklerin tamda Anayasa değişikliklerinin Mecliste tartışıldığı ve oylandığı, Referandum ve Başkanlık tartışmalarının yoğun olarak yaşandığı, toplumun bir yay gibi iki uca doğru gerildiği, kutuplaşmanın tavan yaptığı bir dönemde gündeme getirilmesi oldukça manidar. Toplumsal gerginliğin bu denli doruğa tırandığı bir dönemde sürecin ne kadar sağlıklı tartışılacağı ya da kimi konulara dair yapılan eleştirilerin taslak içeriğinde ne kadar yer alacağı kocaman bir soru işareti. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi müfredatının 'hazır değil' denilerek ertelenmesinde bu sürecin bir etkisi var mı? Bu değerlendirmelere rağmen dikkate alınma ihtimali azda olsa yine de bir analiz yapmak yararlı olacaktır.

Ekonomik, sosyal, teknolojik ve kültürel alanda yaşanan gelişmelere ve ilerlemelere paralel oluşan toplumsal ihtiyaç ve talepleri karşılamak için eğitim müfredatının değişimine zaman zaman ihtiyaç duyulabilir. Bu değişimin oturması gereken pedagoji ve sosyoloji bilimi ile alanla ilgili diğer disiplinlerin ilkeleri, ölçütleri ve normları müfredatın temelini oluşturur. Bunların yanında geleceğin yaşamını büyük oranda etkileyecek değişkenler olan dört boyutun; a-bilim ve teknikteki gelişmelerin, b-bilgiye ulaşma, kullanma, değerlendirip, geliştirmenin, c-insanın çözmek zorunda olduğu sorunlar ve gereksinimlerin, d-kendini tanıma, geliştirme ve gerçekleştirmenin müfredatın genel yaklaşımında olması gerekir.

Bu yaklaşımların bir yansıması olarak müfredat değerlendirme ölçütlerinde aşağıda yer alan maddeleştirilmiş ölçütler üzerinden bazı derslerin müfredat taslağını ele alıp, yorumlayıp, görüş ve öneriler oluşturmaya çalıştık.

Değerlendirme ölçütleri

- *Bilgi yanlışı ve aşırı tekrar (totoloji) olmayacak,
- *Normatif ve özcü olmayacak,
- *Şiddet, baskı, düşmanlık, dışlama, cinsiyetçilik, ayrımcılık, ırkçılık, mezhepçilik içermeyecek,
- *Bilimsel, eleştirel ve yaratıcı olacak,
- *İnsan, toplum ve doğa yararına (hümanist, toplumcu, çevreci) olacak,
- *Eşitlikçi ve özgürlükçü olacak,
- *Demokratik değerleri ve hukukun üstünlüğünü esas alacak,
- *Güncel gelişmeleri içerecek,
- *Öğrenci odaklı olacak, çocukların soyut ve somut düşünme aşamaları korunacak,

- *Çocuk hakları ve çocuğun üstün yararı esas alınacak,
- *Aşırı merkezîyetçi olmayacak,
- *Öğretme-öğrenme süreçleri yaşama hazırlayıcı olacak,
- *Ölçme ve değerlendirme ölçütleri objektif olmalı,
- *Teknolojik yeniliklere açık olacak,
- *Eşit yurttaşlık talebi olanların beklentilerine yanıt verecek,
- *Toplumsal renkliliği ve çeşitliliği içinde barındıracak,
- *Toplumun kültürel çeşitliliğinin oluşturduğu değerlere yabancılaşmayan,

Değişimler, Saptanan Bulgular, Eleştiriler

Yukarıda yer alan ölçütler bağlamında bakıldığında açıklanan taslak müfredatta incelenen Hayat Bilgisi, Türkçe, İnsan Hakları Demokrasi ve Yurttaşlık, Sosyal Bilgiler, Biyoloji, Tarih, Seçmeli Tarih Dersleri, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8 ve 11.Sınıf. İlkokul ve ortaokul Görsel Sanatlar derslerinde bu ölçütlerin bir bölümünü görmek mümkündür.

*Ünitelerin, konu bazlı olmaktan çok kazanımları zenginleştiren, güçlendirip çeşitlendiren özellikler taşıması, ayrımcılık içeren kimi öğelerin ayıklanması, geçmiş müfredata göre daha özgürlükçü, eşitlikçi, farklılıklara dair farkındalık yaratma çabası içinde bulunduğu söylenebilir.*Sosyal bilim derslerinde tarihsel, toplumsal, siyasal ve sosyal olaylar ele alınırken bilgilerin gerçeklere uygun ve nesnel olması beklenir. Özellikle kimi derslerde bu ilkenin korunmadığını söylemek mümkündür.

*Ortaöğretim de önceden 9 ve 10.sınıflarda haftada 2 saat Tarih dersi zorunluydu. Yeni taslakta 11.sınıflarda tarih dersi 2 saat zorunlu yapılmış. Bu sınıflarda 2 saat İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin yanında 4 saatte seçmeli olarak Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi işlenmektedir. Bu dersin içeriğine yakın tarihin sosyal ve siyasal olayları eklenmiş.

***Önceki müfredatın geneline Türk İslamcı gelenek damga vurmuş iken, bu müfredatta İslami kimlik ve vurgu daha ön plana alınmış. Türkçe, Sosyal Bilgiler, Tarih, Seçmeli Tarih Dersleri, Türk Dili ve Edebiyat derslerinde önerilen konu içeriklerinde ve kazanımlarda Milliyetçi yaklaşımların yanında İslamcı geleneksel yaklaşımın abartılı, örtük ve açık bir şekilde yer aldığını söylemek mümkün. Sıralama köklerine, dinine, diline ve tarihine sahip çıkıp, bu değerleri benimseyen, aynı zamanda evrensel değerleri de özümsemiş insan model yaratmak amaçlanmıştır. Temel alınan asıl değerler bunlar olunca evrensel değerlerin bir bölümü aksesuar gibi kalmış.**

*Türk Dili ve Edebiyatı dersinde şiir, öykü, roman vb gibi eserlerin seçiminin ucunun açık, kitapların hangi şair ve yazarlara ait olduğunun tercihlerinin ders kitaplarının yazarlarına bırakılması, kitapların yazım sonrasında inceleme ve onay sürecinde TTK'da yaşayacağı serüvenin nasıl şekilleneceği birçok soru işaretini beraberinde taşımaktadır. Örneğin, bu şairler arasında yer alan Nazım Hikmet, Cemal Süreyya Ahmet Arif gibi şairlerin şiirleri olacak mı? Veya yeniden kitaplarda bu şairlerin şiirlerine yer verilecek mi? Benzer durum roman ve öykü yazarları içinde geçerli. Aziz Nesin, Rifat Ilgaz, Orhan Pamuk, Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Fakir Baykurt, Ahmet Ümit, Adalet Ağaoğlu, Mehmet Uzun, Vedat Türkali gibi yazarların eserleri okutulacak mı, bu eserlerden bölümlere ders kitaplarında yer verilecek mi?

*Cumhuriyetin Kuruluşu ve sonrasında, Kurtuluş Savaşında önemli görevler üstlenmiş tarihi kişiler arasında İsmet İnönü'nün olmaması bilinçli bir tercih mi? Yoksa unutmama mı? Açıklanması gerekir.

*1.Sınıfta yazıya başlama konusunda bir çelişki var. Bir yerde aşağıda 1.paragrafta yazılı olan bilgi yer alırken, aynı konu ile ilgili başka bir bölümde ikinci paragrafta yer alan zorunluluktan söz edilmektedir.

1-‘Öğretmen, farklı yöntemlere uygun etkinliklerle yazmayı öğrenciler açısından zevkli hâle getirerek öğrencilerin yazma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmalı, **öğrencilerin hangi türlerde yazmaya yetenekli olduğunu belirleyerek onları başarılı olduğu türlerde yazmaya yönlendirmelidir.**’

2-İlk okuma yazma çalışmaları; sözlü iletişim, okuma ve yazma ile birlikte ele alınmalıdır. Bütün çalışmalar, 1. sınıf düzeyindeki kazanımların gerçekleştirilmesine yönelik olarak düzenlenmelidir. **Bütün**

yazı çalışmaları 8. sınıfın sonuna kadar bitişik eğik yazıyla yapılmalıdır. Bitişik eğik yazıyı kullanarak okunaklı hece ve kelimeler yazar. Anamlı ve kurallı cümleler yazar. *Duygu, düşünce ve isteklerini yazmaları sağlar.*

*Derslerin tamamında bir 'sadeleştirme' söz konusu. Bu 'sadeleştirmeden' 1,2. ve 3.Sınıf Hayat Bilgisi dersinin 'ülkemizde hayat' ünitesinde yer alan Atatürk ile ilgili bilgilerde payına düşeni almış.

*1.Sınıf öğrencilerine dini bayramlar ile ilgili kazandırılması önerilen kazanımlar birinci sınıf yaş düzeyinin üzerinde olduğunu düşünüyorum. Buna rağmen illa da bir kazanım verilecekse ülkede yaşayan bütün yurttaşların dini bayramları yer almalıydı. O zaman haklı olarak şu soruyu sormak durumundayız. Bu ünite de ülke vatandaşı olan Hristiyanların dini bayramları neden yok?

*15 Temmuz Demokrasi Zaferi ve Şehitleri Anma Günü ile Zafer Bayramının 1.sınıflarda işlenecek olması sınıf seviyesi düşünülduğünde anlamsızlaşabilir.

*'Hayatın başlangıcı ve evrim' ünitesi çıkarılmış. Biyoloji bilimine büyük katkılar sunmuş tarihi kişiler arasında Darwin yok. Darwin ve evrim düşmanları ile karşıtlarının istediği olmuş. Bu üniteye biyoloji müfredatında yeniden yer verilmesi biyoloji biliminin temel esasları açısından önemlidir.

*Bütün ders müfredatlarına ilişkin felsefi yaklaşımda milli, manevi, ahlaki değerler ile evrensel değerler birlikte ele alınmaya çalışılmış. Hemen her dersin felsefe ve değerler bölümünde bu imgelerin ilk üçünün ana aksları oluşturduğu bu üç ilkeye özel vurgu yapıldığı görülmektedir.

Örneğin, Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerde farkındalık oluşturulması, kullanılacak yöntem ve tekniklerle özümsemeleri ve tutuma dönüştürmeleri hedeflenen değerler ve bu değerlerin aktarılmasında kullanılacak örnek konu başlıkları Tablo 1'de sunulmuştur. Öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak etkinlik ve öğretim materyallerinin hazırlanmasında, öğretim programı kazanımları ve ünitelerde belirlenen işlemlerle tutarlı olacak şekilde tabloda belirlenmiş değerler ve bu değerlere ilişkin örnek konu başlıklarını içeren metinlere yer verilebilir. Farklı değerleri ya da konu başlıklarını içeren metinler de seçilebilir ya da oluşturulabilir. Bu durumda metin çalışmaları sırasında metinde bulunan değer(ler)e ilişkin sorular yönlendirilmeli ve çalışmalar planlanmalıdır.

Tablo 1-Değerler ve Örnek Konu Başlıkları

Değerler	Örnek Konu Başlıkları	Değerler	Örnek Konu Başlıkları
Adalet	Adil olma	Ahlak	Sözünde durma İyilik ve cömertlik
Aile	Aile birliği	Doğruluk, dürüstlük	Samimiyet
Yardımsızlık	Merhamet Fedakârlık	Alçakgönüllülük	Mütevazı olma
İnanç ve ibadet*****	Dua Din sevgisi Maddi ve manevi temizlik	İktisat, kanaat, şükür	Tutumlu olma
Sabır	Tahammül	Saygı	Farklılıklara saygı Anne babaya hürmet
Sevgi	Doğa ve hayvan sevgisi Vatan-millet sevgisi	Hoşgörü	Farklılıklara karşı hoşgörü

Ders Kitabına Alınacak Metinlerin Nitelikleri:

- Dil-Anlatım ve Türk Edebiyatı olan ders TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI olarak tek ders ve müfredat çatısı altında toplanmış
- Müfredat okuma, yazma ve sözlü iletişim olarak üç ana bölüme ayrılıyor.
- Edebiyat bilgileri, okuma, yazma becerisi ve dilbilgisi konuları üniteler çerçevesinde tek etek işlenecek.
- Taslakta genel hatlar var... Çok genel tutulmuş. Örneğin: 10.sınıf hikaye ünitesi için Cumhuriyet dönemi, Milli edebiyat dönemi, Serveti Fünun döneminden üç hikaye seçilecek....deniliyor, ancak yazarlar kitap komisyonuna bırakılmış.
- Taslak kapsamı genel, bütünlüğü ve eşitlikçi görünüyor. Ancak burada önem taşıyacak olan kitap hazırlayacak komisyon. Bu komisyonun alanı çok esnek tutulmuş.
- Bu haliyle taslak iyi görünse de ikinci ve önemli aşama olan kitap hazırlama süreci. Bu haliyle bütünlüğü esnek ve eşitlikçi görünen müfredat hangi komisyon tarafından hazırlanacak? Bu komisyonun özelliği, vizyonu, amacı bu aşamada çok önemli. Çünkü bu yaklaşımla müfredat, komisyona göre kitapta vücut bulacak görünüyor.
- Seçilecek metinler için genel kazanımlara bağlanmış yapıtların sanatçıları döneme ve eserin içeriğine göre işlenmesi belirlenmiş; ancak seçilecek metin ve sanatçısı yine hazırlayacak komisyona bırakılmış. Yine kitabı hazırlayacak komisyonun niteliği burada önem kazanıyor.
- 12.sınıflarda Türk edebiyatının önemli edebi toplulukları var ancak yine esnek tutularak komisyona havale edilmiş.

Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarına alınacak metinlerin aşağıdaki nitelikleri sağlaması gerekir:

Metinler, "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarına ve Temel İlkeleri"ne uygun olmalıdır.

*Metinlerde 'Türk milletinin bölünmez bütünlüğüne; millî, manevi, kültürel ve ahlaki değerlerine aykırı unsurlar yer almamalıdır. Metinlerde ayrıştırıcı, bölücü, siyasi ve ideolojik ifadeler yer verilmemelidir' Taslakta farklılıklara, farklı düşüncelere olanak sağlamak gibi ifadeler yer alsa da temelindeki bu yaklaşım seçilecek konu ve sanatçıları sınırlandırmış oluyor.

Bu bakış açısı bazı edebi eserlerin daha baştan derslerde yer almasını yasaklayan bir bakış açısı. Elbette bazı hususların yer almamasına dikkat edilmelidir. Ancak aynı duyarlılığın Türk Dili ve Edebiyatı ve diğer sosyal bilim derslerinin müfredat taslaklarının felsefi yorumunda, değerler ve kazanımlar bölümünün tamamına yakınında yer alan milliyetçi muhafazakâr imge ve kodlamalar içinde gösterilmesi beklenir.

Koalisyonlar döneminin ekonomik krizleri yer alırken, 2008 krizinin neden yer almadığı sorgulanmalıdır 'Türkiye'de ortaya çıkan ekonomik krizler (5 Nisan 1994 ve 2001 Krizi) üzerinde durulur.'

Sonuç olarak, gelecek kuşaklar aile ve çevrenin yanı sıra özellikle okullarda aldıkları eğitim ile sosyalleşir ve toplumsallaşır. Doğaya, topluma, sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal olaylara daha sağlıklı yorumlar yapabilir, tartışabilir, aklın ve bilimin süzgecinden geçirebilir, düşünür ve davranış değişimi yaşarlar, biçimlenir ve yapılırlar. Bütün bu hareketlerin olumlu davranış dönüşümleri eğitim müfredatı ve bu müfredata yer alan kazanımlara göre hazırlanır, ders araç gereçleri ve materyaller kullanılarak pekişir. O nedenle eğitim müfredatının daha uzun zamanlı, geniş tabanlı katılımı tartışılması ve üzerinde mutabık kalınan temel yaklaşımlar üzerinden hazırlanması gerekir. Çoğulcu, çağdaş ve katılımcı demokrasinin genel kuralı böyledir. Böyle olduğunda müfredatın demokratik olması sağlanabilir. Bunun dışında 'ben yaptım oldu', 'siz söyleyin, önerin ancak biz bildiğimiz gibi yaparız' anlayışı 'zora dayalı rıza yöntemlerinin' bir tezahürü olur. Bu tutumda demokratik değerler ile örtüşmez.

Eğitim bilim çevrelerinin yapacağı önermelerin dikkate alınması ve kapsamlı değişikliklerin yapılması gereklidir.